

Bankovní institut vysoká škola Praha

Katedra práva

**Odpovědnost členů statutárních orgánů obchodních
společností**

Bakalářská práce

Autor: Vladimíra Bohuslávková

Právní administrativa v podnikatelské sféře

Vedoucí práce: JUDr. Martin Litvan

Praha

duben, 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Praze 5, dne 17.4.2010

Vladimíra Bohuslávková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce JUDr. Martinu Litvanovi za vedení práce, rady, trpělivost a shovívavost.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá možnou problematikou odpovědnosti statutárního orgánu v naší společnosti, ale i v některých evropských zemích a její možnou ochranou.

Annotation

This work deals with the possible problems of accountability of statutory authority in our society, but also in some European countries and its possible protection.

Obsah

- 1) Kdo je statutární orgán
- 2) Právní odpovědnost
- 3) Trestní odpovědnost
- 4) Odpovědnost z pohledu zákoníku práce
- 5) Odpovědnost za škodu
- 6) Rozdíly odpovědnosti mezi zeměmi Evropy

Úvod

Odpovědnost je široký pojem. Můžeme mít odpovědnost právní, etickou nebo morální, dále omezenou a podmíněnou, ke které dochází v právních vztazích, anebo nepodmíněnou a neomezenou, jak tomu bývá často v lidském životě. Dalším rozlišením je odpovědnost prospektivní, kdy je jedné osobě ukládáno něco do budoucnosti nebo retrospektivní což je odpovědnost za něco a využívá se nejčastěji u odpovědnosti právní nebo trestní. Zjednodušeně řečeno je odpovědnost soukromoprávní vztah mezi dvěma subjekty. Kdy jeden subjekt je povinen plnit v důsledku například porušení právní povinnosti a na druhé straně je subjekt, který má právo dostat odškodnění.

V této práci se zaměřím na odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Vztah mezi společností a statutárním orgánem je vztahem obchodně-právním. Odpovědnost se řídí převážně obchodním zákoníkem. Posoudím, ale i jak vypadá odpovědnost z hlediska zákoníku práce, insolvenčního zákona a dalších.

Cílem mé práce je popsat základní povinnosti statutárního orgánu z pohledu zákonů Českého práva a důsledky, které z povinností vyplývají. Popsat a zhodnotit rozdíly odpovědnosti v evropských zemích.

1. Kdo je statutární orgán

Statutárním orgánem obchodních společností jsou fyzické i právnické osoby, které jednají jménem těchto obchodních společností. Jestliže je statutárním orgánem fyzická osoba musí splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti a nesmí být dána překážka k provozování živnosti, bez ohledu na předmět podnikání. Podmínky pro členství jsou:

- a) minimální věk 18 let,
- b) plná způsobilost k právním úkonům,
- c) bezúhonnost, kdy bezúhonným je ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen ¹
 - za trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání alespoň jednoho roku
 - pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a nejde o předešlý příklad
 - pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, i ten, kdo za takové činy odsouzen byl, ale hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen ²
- d) nedostatek skutečnosti, jež je překážkou provozování živnosti. Takovými skutečnostmi jsou:
 - prohlášení konkursu na majetek fyzické osoby, jestliže soud rozhodl, že musí ukončit provozování podniku
 - zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, a to po dobu tří let od zrušení konkursu. Byli-li konkurs zrušen z jiného důvodu, výše uvedená překážka provozování živnosti odpadá právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu
 - zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku, a to rovněž po dobu tří let
 - uložením zákazu činnosti týkající se provozování živnosti v oboru podnikání společnosti nebo příbuzném oboru, dokud tento zákaz trvá. ³

¹ Zákon č. 455/1991 Sb., §6 odst. 1 o živnostenském podnikání

² Zákon č. 455/1991 Sb., §6, odst. 2 o živnostenském podnikání

³ Zákon č. 455/1991 Sb., § 8 o živnostenském podnikání

Jestliže je statutárním orgánem právnická osoba, vykonává práva a povinnosti spojená s účastí ve společnosti její statutární orgán, nebo pověřený zástupce, který musí splňovat podmínky předepsané pro fyzické osoby.

Právnická osoba si může stanovit, jestli její členové statutárního orgánu budou jednat samostatně nebo společně. V praxi bývá vztah mezi statutárním orgánem společností písemně ustanoven v mandátní smlouvě nebo může být použita i smlouva o výkonu funkce. V případě, že společnost uzavře mandátní smlouvu měla by mít písemnou formu, ale v každém případě musí být schválena valnou hromadou nebo písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně. Mandátní smlouvou se mandatář zavazuje, že pro mandanta zařídí za úplatu obchodní záležitosti, tím, že uskutečnění určité právní úkony jménem mandanta a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu. V případě, že se mandant a mandatář rozhodnou o uzavření písemné formy měla by obsahovat:

- označení stran
- úpravu právních úkonů, faktické úkony
- úplatnost, kdy má mandatář nárok na odměnu v okamžiku, kdy řádně vykoná činnost bez ohledu na to, zda činnost přinesla či nepřinesla výsledek

Ze smlouvy musí být i patrné jaké jsou povinnosti mandatáře. Ten se zavazuje

- k postupování při zařizování záležitostí s odbornou péčí
- k uskutečňování činností dle pokynu mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mandatář zná nebo musí znát
- k povinnosti oznámit mandantovi všechny okolnosti, které zjistil v souvislosti se zařizováním záležitostí a jež by měli nebo mohou mít vliv na změnu pokynů mandanta
- dále k osobnímu zařizování záležitostí
- k informační povinnosti tj. informovat o skutečnostech, které by mohli mít vliv na změnu pokynů mandanta
- k předání, bez zbytečného odkladu mandantovi, věci, které za něho převzal při vyřizování záležitostí. Mandatář odpovídá za škodu na věcech převzatých od mandanta k zařizení záležitostí a na věcech převzatých při jejím zařizování od třetích osob. V případě, že by škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče je odpovědnosti zproštěn.

Tak jako má mandatář povinnosti, které jsou zakotvené ve smlouvě, tak i mandant se vůči mandatáři zavazuje

- k včasnému předání informací, které jsou nutné k zařizení záležitostí
- k včasnému předání věcí, potřebných k zařizení záležitostí
- jestliže povaha zařizení záležitostí vyžaduje uskutečnění právních úkonů jménem mandanta, je povinností mandanta vystavit mandatáři písemnou plnou moc
- v případě, že není úplata stanovena ve smlouvě, je povinen mandatář zaplatit mandantovi úplatu, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za obdobnou činnost, kterou mandatář uskutečnil při zařizení záležitosti
- pokud mandatář nutně nebo účelně vynaložil při plnění svého závazku náklady s tím spojené, je mandant povinen je uhradit, ledaže z jejich povahy vyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě.

Zánik mandátní smlouvy může být z mnoha důvodů. Jedním důvodem je dohoda obou účastníků, nebo smrtí mandatáře, je-li fyzickou osobou, nebo zánikem, je-li právnickou osobou. Dalším způsobem zániku závazku je výpověď, která může být učiněna ze strany mandatáře, kdy výpověď nabývá účinnosti ke konci kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena mandantovi, nevyplývá-li ze smlouvy doba pozdější nebo výpovědi mandanta, který může smlouvu kdykoli částečně nebo v celém rozsahu vypovědět. Od účinnosti výpovědi je mandatář povinen nepokračovat v činnosti, na kterou se výpověď vztahuje. Je ale povinen upozornit mandanta na opatření potřebná k tomu, aby se zabránilo vzniku škody, které by hrozilo mandantovi nedokončením činnosti související se zařizováním záležitostí.

V případě, že společnost uzavře s členem dozorčí rady, jednatelem či představenstvem smlouvu o výkonu funkce, musí být tato uzavřena písemně a musí být schválena valnou hromadou, nebo písemně schválena společníky, jinak je neplatná. Z obchodního zákoníku jasně vyplývá, že smlouva o výkonu funkce je závazek osobní povahy. Znamená to, že fyzická osoba je povinna vykonávat svou funkci osobně a nelze jí pověřit třetí osobu. Statutární orgán není povinen činit veškeré úkony související s výkonem funkce osobně, může pro jednotlivé úkony udělit zmocnění třetí osobě. Na výkon funkce statutárního orgánu

se přiměřeně používají ustanovení obchodního zákona o mandátní smlouvě, ale pouze za podmínky, že osoba, která vykonává funkci statutárního orgánu nemá uzavřenou se společností smlouvu o výkonu funkce, která by obsahovala odlišná ustanovení.

Odpovědnost statutárního orgánu za porušení povinností vyplývajících z funkce se řídí obchodním zákoníkem. Této odpovědnosti se může zprostit, jestliže prokáže, že zajistil například vedení předepsané evidence a účetnictví v potřebném rozsahu kvalifikovanou osobou, které vytvořil pro výkon činnosti potřebné podmínky.

Nutno podotknout, že členem statutárního orgánu může být i zahraniční fyzická osoba. Obchodní zákoník nám říká, že podnikat na území České republiky mohou i zahraniční osoby a to za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako osoby české. Zahraniční osobou je myšlena fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Oprávnění k podnikání vzniká dnem zápisu této osoby do obchodního rejstříku. Ale například občané Evropské Unie, kteří chtějí na území České republiky podnikat, mohou od 1.5.2004 podnikat i bez zápisu do obchodního rejstříku a řídí se českými právními předpisy.⁴ V případě osob které nejsou občany některého státu Evropské unie nebo nemají sídlo na území Evropské unie je vyžadováno u fyzických osob povolení k dlouhodobému pobytu v některém státu Evropské unie a u právnických osob zřízení pobočky na území Evropské unie.

2. Právní odpovědnost

Obchodní společnosti rozdělujeme na osobní, kapitálové a družstva. Mezi osobní společnosti patří veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, kde statutárním orgánem může být pouze společník a nikdo jiný. Kapitálové společnosti dělíme na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. Členem představenstva nebo jednatelem společnosti s ručením omezeným mohou být i třetí osoby, které nemají postavení společníků. Každá z těchto společností má statutární orgán a jejich odpovědnost a pravomoci jsou rozdílné. Rozdílnost právní odpovědnosti každé ze společností je následující:

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., § 21 obchodní zákoník

1) Veřejná obchodní společnost

odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Statutárním orgánem jsou všichni společníci, kteří ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně. Společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti jsou jen někteří z nich nebo jeden společník, že jedná každý z nich společně s ostatními nebo samostatně. Pokud do společnosti přistoupí společník, ručí i za závazky společnosti před jeho přistoupením. Na ostatních společnících může však požadovat, aby mu poskytly náhradu za poskytnutí tohoto plnění a nahradili náklady s tím spojené.⁵ Pokud má společnost více společníků je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně. Omezit jednatelské oprávnění statutárního orgánu může jen společenská smlouva. To, kolik společníků bude vykonávat působnost statutárního orgánu, je věcí volné úvahy společníků. Určujícím kritériem je pouze praktická potřeba společnosti, zákon nestanoví žádné limity. Příliš vysoký počet jednajících osob není žádoucí, mohly by snadno nastat osobní nebo kompetenční konflikty. Statutární orgán má obecně dvě základní oprávnění, a to oprávnění k vedení právnické osoby, k řízení jejího běžného každodenního chodu, vedení účetnictví – tj. obchodní vedení a dále oprávnění činit jménem veřejné obchodní společnosti právní úkony navenek ve všech věcech, které se jí týkají – tj. jednatelské oprávnění. V praxi může společenská smlouva určit jednoho společníka jako statutární orgán a druhého pověřit obchodním vedením.⁶

2) Komanditní společnost

je společnost, která za splnění svých dluhů odpovídá celým svým majetkem. V této společnosti jsou společníci rozděleny na komplementáře a komanditisty. Komanditista je povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad ve výši, která je určena společenskou smlouvou, minimálně 5 000 Kč. Je povinen jej splatit ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, nebo bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku své účasti ve společnosti.⁷ Komanditisté ručí za splnění dluhů komanditní společnosti omezeně, a to do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápis změny rozsahu splacení vkladu v obchodním rejstříku má konstitutivní účinky. Třetí osoba musí důvěřovat v to co je zapsáno v obchodním rejstříku, neboť výmaz ručení má pouze stav

⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., § 85-87 obchodní zákoník

⁶ Dvořák Tomáš, Osobní obchodní společnosti

⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., §97a obchodní zákoník

rejstříkového zápisu. Znamená to, že pokud komplementář převezme vkladovou povinnost a splatí ji před vznikem komanditní společnosti, soud zapíše toto do obchodního rejstříku a komanditistovo ručení vůbec nevznikne. Pokud splatí pouze část, soud zapíše pouze nesplacenou část, a komanditista ručí věřitelům pouze touto nesplacenou částí. Naproti tomu komplementáři ručí za splnění dluhů komanditní společnosti společně a nerozdílně, a to neomezeně celým svým majetkem.⁸ Statutárním orgánem společnosti jsou komplementáři. Každý komplementář je oprávněn jednat jménem společnosti samostatně, pokud ze společenské smlouvy nevyplývá něco jiného. V případě, kdy komanditista uzavře jménem společnosti závazek vyplývající ze smlouvy bez zmocnění ručí ve stejném rozsahu jako komplementář.⁹ K obchodnímu vedení společnosti jsou oprávněni pouze komplementáři, ale v ostatních záležitostech rozhodují komplementáři společně s komanditisty většinou hlasů, pokud jim společenská smlouva nestanoví jiné podmínky. Při hlasování má každý společník jeden hlas, nestanoví-li společenská smlouva jiný počet hlasů. Komanditista je oprávněn nahlížet do účetních knih a účetních dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora. Má právo na vydání stejnopisu účetní závěrky a právo požadovat od komplementářů informace o všech záležitostech společnosti.¹⁰

Zvláštní pravidla platí při změně osobě společníka. Například komplementář, který změnou společenské smlouvy přistoupí do komanditní společnosti, ručí za splnění dluhů vzniklých před jeho přistoupením. Oproti tomu vznikne-li mu pohledávka, má právo se této pohledávky domáhat na ostatních společnících. Žádat odpovídající náhradu a náhradu účelně vynaložených a odůvodněných nákladů s tím spojených. Jako další můžeme uvést zánik účasti komplementáře, kdy bývalý komplementář ručí pouze za splnění dluhů vzniklých přede dnem zániku jeho účasti v komanditní společnosti, za dluhy vzniklé po tomto datu již neručí. Na druhé straně máme komanditistu, i u nich dochází k speciálním případům ručení. Prvním případem je pokud komanditista zemře nebo zanikne a dochází k přechodu podílu na jeho právního nástupce. Tento právní nástupce ručí ode dne smrti nebo zániku původního komanditisty za splnění dluhů v komanditní společnosti ve stejném rozsahu jako původní komanditista. Dalším případem je situace, kdy dojde k převodu podílu komanditisty na nového nabyvatele. Ten se sice stává novým komanditistou, ale převodce i nadále ručí za splnění dluhů, které přešly s převáděným podílem. Za zmínku stojí i pozastavit se nad otázkou

⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., §93 obchodní zákoník

⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., §101 obchodní zákoník

¹⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., §98 obchodní zákoník

ručení komanditisty v případě, že jeho jméno je v názvu firmy. Obchodní zákoník nám na jedné straně v této souvislosti říká, že „...ručí tento komanditista za závazky společnosti jako komplementář...“ a na druhé straně, že „...ve stejném rozsahu jako komplementář...“. Z první citace vyplývá, že ručí solidárně a neomezeně a z druhé citace sice neomezeně, ale samostatně. Druhý případ by komanditistu znevýhodnil.

V současné době můžeme říct, že komanditní společnost patří z hlediska pojmu mezi sdružení fyzických nebo právnických osob, hovoříme tedy o korporaci. Komanditní společnost nemůže existovat jako společnost s jedním členem. Jestliže dojde v době trvání společnosti k poklesu počtu společníků na jednoho, dochází ke zrušení komanditní společnosti bez právního nástupce s likvidací. Může být přijato rozhodnutí o zrušení komanditní společnosti s převodem jmění na komplementáře. Komanditní společnosti není orgán veřejné moci ani veřejnoprávní sféry, jedná se o společnost soukromoprávní. Za pozastavení například stojí i to, že v případě podání výpovědi některým z komplementářů dochází ke zrušení a zániku komanditní společnosti. Naproti tomu komanditista nemůže podat výpověď, ale jeho účast může zaniknout. Zánik účasti komanditisty nevede ke zrušení a zániku komanditní společnosti.¹¹

3) Společnost s ručením omezeným

Odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu do obchodního rejstříku. Ručení zaniká zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku. Naopak zaplacením kterémukoliv z věřitelů ručení nezaniká ani se nesnižuje jeho rozsah.¹² Společník je povinen splatit vklad za podmínek a ve lhůtě určené ve společenské smlouvě, dle platného zákona však nejpozději do pěti let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu. Společník, který ve stanovené lhůtě nesplatí předepsanou hodnotu vkladu je povinen zaplatit úrok z prodlení ve výši 20 % z nesplacené částky. Společenská smlouva může uvádět jiné podmínky, které musí být v souladu se zákonem. Je-li společník s placením vkladu v prodlení, může mu společnost pohrozit vyloučením a vyzvat k splnění povinnosti, lhůta by neměla být kratší než tři měsíce. Jestliže společník ani v této prodloužené lhůtě nesplní svou povinnost

¹¹ Dvořák Tomáš, Osobní obchodní společnosti

¹² Zákon č. 513/1991 Sb., §101 obchodní zákoník

může být valnou hromadou vyloučen.¹³ V případě, že ve společnosti s ručením omezením, která nemá splacen základní kapitál, dojde ke splnutí obchodních podílů na jednu osobu, je tento povinen splatit vklad do základního kapitálu ve lhůtě tří měsíců, ode dne kdy došlo ke splnutí podílů.

Svá práva týkající se řízení a kontroly společnosti vykonávají společníci prostřednictvím valné hromady, valná hromada je nejvyšší orgán společnosti, její rozsah a působnost se uvádí ve společenské smlouvě, popřípadě ve stanovách. Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Jestliže je jednatelů více má každý právo jednat za společnost samostatně. Společenská smlouva může omezit jednatelské oprávnění. Jednatelům může být pouze fyzická osoba, která může být i zaměstnancem společnosti. To je podmíněno tím, že uzavře se společností pracovní smlouvu na jiný druh práce než na výkon funkce jednatele. Jednateli náleží obchodní vedení společnosti, jsou povinni zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, vést seznamy společníků a informovat ostatní společníky o záležitostech společnosti. Zároveň jsou zákonem uloženy omezení, které jednatel nesmí porušit, například podnikat v oboru stejném nebo obdobném oboru podnikání společnosti, ani vstupovat se společností do obchodních vztahů nebo vykonávat činnost jako statutární orgán nebo člen statutárního nebo jiného orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo obdobným předmětem podnikání. Další závažnou povinností jednatelů - statutárního orgánu společnosti je povinnost podat návrh na insolvenční řízení, tak jak stanoví insolvenční zákon. Znamená to, že v případě kdy má společnost splatné závazky a ty jsou vyšší než majetek společnosti, je jeho povinností podat návrh na prohlášení úpadku případně spojené s prohlášením konkurzu. Po prohlášení úpadku může insolvenční soud prohlásit konkurz nebo povolit reorganizaci společnosti. Jednatel povinen v případě prohlášení konkurzu do 30-ti dnů odevzdat správci konkurzní podstaty seznam majetku a závazků společnosti. Nesplněním těchto povinností může pro jednatele společnosti znamenat, že se dopustí trestného činu, poruší povinnosti v insolvenčním řízení, a hrozí mu zákaz činnosti či peněžitý trest, v horším případě odnětí svobody na dobu šesti měsíců až tří let.¹⁴

Slovo ručení, v případě společnosti s ručením omezeným, není myšleno jako povinnost uspokojit pohledávky třetích osob, ale jde o odpovědnost za vlastní závazky. V praxi se setkáváme s tím, že k uspokojení dlužníků použije společnost veškerý majetek tj. peníze na

¹³ Zákon č. 513/1991 Sb., §113 obchodní zákoník

¹⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon

účtech a v hotovosti, vybavení kanceláří, nemovitosti, stroje a další. Majetek společnosti nesouvisí se základním kapitálem společnosti, neboť majetek může být obrovský nebo také i nulový. V současné době musí činit základní kapitál společnosti s ručením omezeným, dle platného zákona, alespoň 200 000,- Kč. V dřívějších letech byl zákonem stanovený minimální základní kapitál společnosti 100 000,- Kč.

Velmi těžko se dá posoudit zda společnost s vyšším základním kapitálem disponuje také větším majetkem. Setkáváme se dost často s názorem, že společnost odpovídá za své závazky jen do výše základního kapitálu, případně, že vlastníci společnosti ručí za její závazky jen do výše základního kapitálu. Skutečnost je ale taková, že společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Mezi skutečným majetkem společnosti a výší základního kapitálu není přímá souvislost. Nicméně stále vžitý názor, že společníci nebo jednatelé ručí svým osobním majetkem za celou výši závazků je chybný.

Společnost s ručením omezeným je nejrozšířenější typ společnosti v naší republice. Určitou nevýhodou je nutnost vedení účetnictví, ale na druhé straně je výhoda v omezeném ručení za závazky, nízká hodnota základního jmění či malá administrativní náročnost.

4) Akciová společnost

je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě a činní alespoň 2 000 000 Kč. Společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Akcionář neručí za závazky společnosti.¹⁵ Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada. Statutárním orgánem, který řídí činnost společnost a jedná jejím jménem je představenstvo, které je tvořeno svými členy a navenek společnost zastupují. Členové představenstva jsou voleni valnou hromadou a zapisování do obchodního rejstříku, do kterého se zapisují i veškeré změny představenstva. Méně častou formou v České republice je forma volby představenstva dozorčí radou, která je ze dvou třetin volená hromadou a z jedné třetiny z řad zaměstnanců. Za společnost jedná každý člen představenstva samostatně, pokud stanovy nestanoví něco jiného. Rozhodnutí valné hromady, nebo stanovy společnosti mohou omezit práva představenstva při jednání jménem společnosti, ale toto omezení není účinné vůči třetím osobám. Mohou například stanovit, že k jednání za společnost mají oprávnění dva členové představenstva s tím, že jeden z členů musí být předseda nebo místopředseda nebo dva členové představenstva společně.

¹⁵ Zákon č. 513/1991 Sb, §154 obchodní zákoník

V akciových společnostech bývá zvykem, že představenstvo přeneslo část výkonu své působnosti na ředitele společnosti nebo jiné zaměstnance. Tento zaměstnanec se nestává statutárním orgánem a jedná za společnost pouze jako zástupce.

Představenstvo rozhoduje například o záležitostech společnosti, zabezpečuje obchodní vedení společnosti, včetně řádného vedení účetnictví společnosti, předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou, případně mezitímní závěrku, zprávu o podnikatelské činnosti, svolává valnou hromadu.¹⁶ Orgánem, který dohlíží na výkon působnosti představenstva a uskutečňování podnikatelské činnosti je dozorčí rada. Její členové jsou oprávněni nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti, kontrolují zda účetní zápisy jsou řádně vedeny, přezkoumává řádnou, mimořádnou, konsolidovanou a případně mezitímní závěrku.¹⁷ Řídí se pokyny a zásadami schválenými valnou hromadou. V případě akciových společností, které mají více než padesát zaměstnanců, musí být členem představenstva zástupce volený zaměstnanci

Jak lze charakterizovat vztah mezi společností a členem statutárního orgánu společnosti? Subjekty tohoto vztahu jsou člen představenstva a akciová společnost. Někdy se stává, že jako subjekt společnosti je bráno představenstvo. Tato myšlenka je však mylná, neboť kolektivní orgán není právním subjektem. Odpovědnost můžeme uplatnit pouze proti jednotlivým členům, nelze proti kolektivnímu orgánu.

Obchodní zákoník uvádí, že představenstvo společnosti je statutárním orgánem, který:

- rozhoduje o všech záležitostech společnosti, vyjma těch, které stanovy společnosti a zákon dávají do působnosti valné hromady
- řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem

Jak již bylo zmíněno za společnost jedná navenek za představenstvo každý člen představenstva. Mnoho společností ve stanovách zakotvuje způsob jednání a podepisování za společnost i takovým způsobem, že způsobilost za společnost podepisovat svěřuje minimálně dvěma členům představenstva společnosti. Tato varianta je z důvodu toho, aby se vyhnula

¹⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., §191-193 obchodní zákoník

¹⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., §197-198 obchodní zákoník

možným problémům, které by mohly vzniknout nekontrolovatelným nakládáním s majetkem a zavazováním společnosti.

Člen představenstva se musí řídit při výkonu své funkce zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou. To platí v případě, že uvedené pokyny a zásady jsou v souladu s právními předpisy a nesmí být také v rozporu se stanovami společnosti. Zákon definuje způsob, jakým má být realizováno obchodní vedení společnosti takto:

- členové představenstva jsou povinni zachovávat mlčenlivost o důvěrných skutečnostech a informacích. Jejich prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.
- členové představenstva jsou dále povinni vykonávat svou působnost s náležitou péčí.

Je možné, aby člen představenstva, pokud to nevyklučují stanovy, uzavřel se společností pracovní smlouvu na výkon funkce. Předmětem je pouze funkce člena statutárního orgánu, který byl zvolen valnou hromadou společnosti za předpokladu, že člen statutárního orgánu bude pokyny a rozhodnutí valné hromady respektovat. Tento vztah člena představenstva a společnosti není pracovně právním vztahem a neřídí se tedy příslušnými ustanoveními zákoníku práce. V případě, že člen statutárního orgánu uzavírá se společností pracovněprávní smlouvu, nelze v této sjednat výkon funkce člena představenstva. Na výkon funkce se uzavírá smluvní vztah, který je nazýván mandátní smlouva. Tento smluvní typ je upraven v obchodním zákoníku. Smlouva však musí respektovat stanovy společnosti a zvláštní ustanovení zákona o akciových společnostech, kde jsou vymezeny povinnosti člena představenstva.

Uzavřením takovéto smlouvy, můžeme konkrétně vymezit práva a povinnosti mezi členem představenstva a společností a dát jim velmi konkrétní podobu. Předmětem může být vymezení práv a povinností v jednotlivých oblastech obchodního vedení společnosti nebo bližší vymezení působnosti člena představenstva v určité oblasti řízení společnosti. Obsahem smlouvy může být například stanovení smluvní pokuty v případě, že člen představenstva poruší své povinnosti. Oproti tomu zákon výslovně zakazuje, aby smlouva obsahovala ujednání o vyloučení nebo omezení odpovědnosti člena představenstva za škodu. Zákon nám výslovně uvádí, že pokud tato skutečnost bude zakotvena ve smlouvě, bude toto ustanovení neplatné.

Odměna za výkon funkce, popř. jeho nárocích na úhradu nákladů spojených s výkonem funkce, bude dalším ujednáním smlouvy. Tantiémy nelze zahrnovat do odměny za výkon funkce, neboť o nich rozhoduje valná hromada akciové společnosti. Odměna je totiž vyplácena v souladu se smlouvou – periodicky. Naopak tantiémy jsou vypláceny až ze zdaněného zisku společnosti a musí o jeho způsobu vyplácení rozhodnout valná hromada. Musím podotknout, že vedle odměny za výkon funkce člena představenstva a tantiém může člen představenstva i pobírat mzdu za výkon pracovního poměru ve společnosti, který je založen pracovní smlouvou.

Otázkou je kdo za společnost smlouvu s členem představenstva uzavře. Statutárním orgánem společnosti je představenstvo a to je oprávněno za společnost činit právní úkony, tj. i podepisovat smlouvy. Smlouvu s členem představenstva tedy podepíše představenstvo jako statutární orgán způsobem uvedeným ve stanovách a zapsaným v obchodním rejstříku. Jestliže podepisuje za společnost pouze předseda představenstva a ten bude uzavírat smlouvu o výkonu funkce předsedy představenstva, bude tuto smlouvu podepisovat právě předseda představenstva. Tato situace je paradoxní, neboť jeden člověk podepisuje smlouvu sám za sebe a také za společnost. Povinnost smlouvu o výkonu funkce uzavřít není v zákoně přímo stanovena. Uzavírá se v případě, že nastanou okolnosti nutné k přesnému pojmenování práv a povinností, které jsou spojeny se zařizováním záležitostí ve společnosti.

Na závěr můžeme uvést, že právní vztah, při uzavření smlouvy o výkonu funkce, mezi akciovou společností a členem představenstva společnosti je obchodně právní vztah. Jeho režim se řídí jedinečně obchodním zákoníkem. Oproti tomu statutární orgán, který uzavře pracovní smlouvu v zaměstnaneckém poměru je tento poměr pracovně právní a řídí se zákoníkem práce. Máme vedle sebe dva právní vztahy s odlišným režimem. Rozlišením těchto vztahů je významné pro vznik odpovědnosti.

Co vlastně představuje pojem odpovědnost a jaké může mít pro jednotlivého člena představenstva důsledky? Jak vzniká a jakým způsobem se uplatňuje náhrada škody? Dojde-li k porušení povinností, následuje odpovědnost. Obecná povinnost je spatřována v pojmu obchodní vedení společnosti. Obsah tohoto pojmu zákon jasně nedefinuje, ale dává společnosti možnost si tento pojem vymezit ve stanovách své společnosti. Může použít i

interní organizační řád. Pokud budeme chtít stanovit rozsah působené škody musíme rozlišit, zda škoda byla způsobena osobou odpovídající z titulu funkce člena představenstva nebo ji způsobila osoba jako zaměstnanec společnosti. Složitá situace nastane, když člen představenstva bude také zároveň členem managementu a škoda vznikne v souvislosti s chybou při podnikatelském vedení společnosti. V této situaci bude velmi těžké rozlišit, zda tato osoba způsobila škodu jako člen představenstva nebo např. ředitel společnosti. Z hlediska zákonů je výhodnější pro osobu způsobit škodu jako zaměstnanec, podle pracovně právních předpisů, protože je zde odpovědnost za škodu omezena.

Odpovědnost můžeme rozdělit na:

- a) odpovědnost obecná znamená, že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením práv a povinností. Jedná se o postih toho, kdo porušil právní povinnosti, kdo se dopustil protiprávního úkonu a důsledkem je sankční postižení.

Předpoklady odpovědnosti:

- porušení právní povinnosti
- vznik škody, např. majetkové újmy
- existence souvislosti mezi škodou a porušením povinností

- b) objektivní odpovědnost, je založena na objektivním principu, vlastně se jedná o odpovědnost bez zřetele zavinění.

Odpovědnost člena představenstva za škodu je objektivní, znamená to, že pro její vznik se nevyžaduje zavinění. Nelze se zprostit odpovědnosti sjednáním této skutečnosti ve smlouvě. Odpovědnost nelze omezit. Každý člen představenstva ručí za případnou škodu. Ručení je metoda k zajištění obchodních závazkových vztahů a znamená to, že jiná osoba než dlužník je věřitelem zavázána uspokojit jeho pohledávky vůči dlužníkovi v případě, že dlužník svůj závazek nesplní nebo nebude jej schopen splnit. Ručení bývá obvykle založeno smlouvou. Ručení člena představenstva plyne přímo ze zákona. V tomto případě je ručitelem člen představenstva, který ručí například je-li společnost v platební neschopnosti a nemůže plnit své závazky vůči věřitelům. Podmínkou je, že platební neschopnost je způsobena členem představenstva. Tento druh ručení je z důvodu poskytnutí třetím osobám větší majetkovou zárukou.

Náhrada škody je přímo definována zákonem. Kdo ji tedy může uplatnit:

- a) Představenstvo – v daném případě je poškozená společnost. Představenstvo je statutárním orgánem a jedná za společnost navenek. Uplatňuje náhradu škody v případě, že ji způsobil některý z jeho členů. Zákon počítá i s tou situací, že škodu způsobí všichni členové představenstva. V tomto případě uplatňuje náhradu škody dozorčí rada společnosti.
- b) Dozorčí rada – může uplatnit náhradu škody na návrh akcionářů a to v případě, kdy akcionáři mají akcie nebo zatímní listy jejichž jmenovitá hodnota je alespoň 10% základního kapitálu společnosti. Požádat dozorčí radu o náhradu škody nemůže méně než 10% akcionářů. Náhrada škody se uplatňuje žalobou u místně příslušného obchodního soudu.
- c) Akcionáři – v případě, že představenstvo nebo dozorčí rada nesplní žádost akcionářů mohou minoritní akcionáři uplatnit právo na náhradu škody sami.

Velmi důležité při uplatňování náhrady škody sledovat, zda právo nebylo promlčeno. Právo na náhradu škody se promlčuje ve čtyřleté promlčecí lhůtě. Tato lhůta počíná běžet v okamžiku, kdy se společnost dozvěděla nebo mohla dozvědět o způsobené škodě. Jedná se o lhůtu subjektivní. Objektivní promlčecí lhůta je deset let a počíná běžet od doby, kdy došlo k porušení povinností.

Sankce v případě porušení povinností členem představenstva jsou především majetkové. Smlouva o výkonu funkce nebo stanovy mohou sjednávat i další sankce, kterými jsou např. smluvní pokuta, odvolání člena představenstva. Vedle obchodně právní odpovědnosti může členovi představenstva vzniknout i odpovědnost podle občanských předpisů, trestního nebo správního práva.

Obchodní zákoník vymezuje i okolnosti, které vylučují odpovědnost členů představenstva za škodu. Příkladem je situace, kdy škoda vznikla důsledkem plnění pokynu valné hromady, ale to za předpokladu splnění několika podmínek, kterými jsou:

- pokyn valné hromady byl v souladu s právními předpisy

- aspoň jeden člen představenstva upozornil valnou hromadu na nevhodnost pokynu. Nevhodnost v tomto případě je dána tím, že jeho splněním by mohla společnosti vzniknout škoda
- valná hromada trvá na splnění pokynu, přestože člen představenstva protestuje
- aspoň jeden člen představenstva požádá o zapsání protestu nebo nevhodného pokynu do zápisu z valné hromady.

Tyto podmínky chrání členy představenstva před neuváženými rozhodnutími a pokyny valné hromady.

V důsledku porušení povinností může být i ručení za závazky společnosti. Jedná se tzv. zákonné ručení a k jeho vzniku není potřeba uzavření smlouvy. Aby vzniklo ručení musí být splněny následující podmínky:

- člen představenstva odpovídá za vzniklou škodu a tu je povinen společnosti nahradit
- věřitelé nedosáhli uspokojení pohledávek z majetku společnosti buď pro její platební neschopnost nebo z důvodu, že společnost neplatí společnost proti takovému členu představenstva právo na náhradu škody neuplatila nebo nevymáhala.¹⁸

5) Družstva

Budeme-li mluvit o družstvu jedná se o společnost, která se vyvíjela na základě dobrovolnosti a demokratických principů. Je právnickou osobou a musí mít nejméně pět členů v případě, že jsou složeni z fyzických osob, pokud budou členové právnické osoby, stačí dvě právnické osoby. Jako právnická osoba odpovídá za své závazky celým svým majetkem a členové družstva osobně neručí za závazky družstva. V určité míře, pokud to určují podmínky stanov, však mohou mít povinnost přispět osobně k úhradě ztrát družstva. Jde o odpovědnost členů vůči družstvu, nikoliv členů vůči věřitelům.

Nejvyšším orgánem družstva je členská schůze. V její pravomoci je změna stanov, volba a odvolání členů představenstva a kontrolní komise, schvalování řádné účetní závěrky, rozhodování o rozdělení a užití zisku, případně ztráty, rozhodování o uzavírání smluv, dále

¹⁸ Janák Antonín, Holá Veronika a kolektiv autorů, Akciová společnost a její organizační a finanční řízení

rozhodování o prodeji nebo jiných majetkových dispozicích s nemovitostmi. Dalším orgánem je představenstvo. Představenstvo jako výkonný orgán družstva má postavení statutárního orgánu a řídí veškerou činnost družstva. V čele představenstva je předseda, který může být zvolen na členské schůzi za předsedu družstva, řídí běžnou činnost družstva a také organizuje činnost představenstva. Důležitým orgánem družstva je i kontrolní komise nebo-li dozorčí orgán. Dle stanov mohou mít družstva ještě další orgány. Hlavním dokumentem jsou stanovy, které mohou obsahovat nejen zastoupení člena družstva na členské schůzi, ale i způsob jednání představenstva družstva, tento způsob se zapisuje do obchodního rejstříku. Řídit družstvo může i ředitel, který nemusí být členem družstva a má pouze pracovněprávní vztah k družstvu. Kontrolní komise, která je dozorčím orgánem družstva kontroluje veškerou její činnost, vyjadřuje se k účetní závěrce, k návrhu na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty družstva, anebo například vyřizuje stížnosti členů.

Založení družstva je poměrně snadnou záležitostí pro své nízké kapitálové nároky na zakládání družstva, pro snadnou dostupnost v členství a možnost vystoupení z družstva, nízké osobní ručení členů za závazky družstva a v neposlední řadě i ve volnosti při vytváření obsahu stanov. V návaznosti na tyto nízké požadavky a nízkou odpovědnost členů za závazky družstva nebo možnosti snadného odchodu z družstva v nevhodnou dobu může docházet ze strany členů k lhostejnému přístupu k odpovědnosti. V současné době se každý raději stane správcem bytů, nikoli vlastníkem. Důvodem je to, že správce je odpovědný pouze za splnění smlouvy, ze které může kdykoli odstoupit, ale vlastník je zodpovědný za své vlastnictví.¹⁸

3. Trestní odpovědnost

Trestní právo v České republice nijak neupravuje trestní odpovědnost právnických osob za trestné činy. Praxe je taková, že pokud je skutková podstata trestného činu naplněna jednáním kolektivního orgánu společnosti, jsou za tento trestný čin odpovědni jednotlivé fyzické osoby, které se podílely svým jednáním na rozhodnutí společnosti a skutkovou podstatu trestného činu naplnily. Jednalo by se o statutární orgán společnosti zodpovídající se z trestného činu. Jestliže mluvíme o obchodních společnostech půjde hlavně o ekonomické

¹⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., Hlava II obchodní zákoník

trestné činy. Tyto činy vyžadují úmysl pachatele tj. statutárního orgánu společnosti ke spáchání trestného činu. Prokázání této skutečnosti je problematické a proto v praxi trestné činy samotných právnických osob zůstávají nepotrestány.

Možná bychom si měli položit otázku jakých trestných činů se mohou v souvislosti s výkonem funkce statutární orgány obchodních společností dopustit, než jaký je rozsah jejich trestní odpovědnosti. Jsou to především jednání, které souvisí s činností statutárního orgánu anebo s jejich podnikatelskou aktivitou. Typickými trestními činy jsou činy hospodářské povahy, porušování povinností při správě cizího majetku, poškozování věřitele, upřednostňování věřitele nebo předlužení. Při svém výkonu se mohou dopustit i obecných kriminálních činů. Především obecného ohrožení, ohrožení a poškození životního prostředí, například poškozování lesa těžbou nebo při nakládání s nebezpečnými odpady. Zvláštními případy kriminálních činů jsou trestné činy zpronevěry, neoprávněného užívání cizí věci, ale i pojišťný či úvěrový podvod nebo legalizace výnosu z trestné činnosti.

Je typické, že se členové statutárních orgánů obchodních společností nejdou bránit podezření či obvinění ze spáchání trestného činu z důvodu nevědomosti o tom, že jejich jednání bylo jednáním, které je zákonem zakázáno.

Za připomenutí by stálo uvést, že dnešní legislativa je postavena na principu, co není zákonem zakázáno je povoleno a naopak. Povinnosti statutárních orgánů jsou vymezeny na základě zákona, kdy existuje prioritní dokument určující jejich práva a povinnosti. Zákonná povinnost je povinností dobrovolnou, obvykle bývá smluvní. Měli bychom vzít v úvahu i případnou trestněprávní odpovědnost, která by měla začít u zjišťování, zda zákonem dané či dobrovolné přijaté povinnosti člen statutárního orgánu má.

Pokud budeme více rozebírat trestné činy statutárních orgánů může uvést jako příklad trestní čin zneužívání informací v obchodním styku, který postihuje úmyslné jednání ve dvou poměrně odlišných formách. Jednou je zneužití informací, které se nezískávají z veřejně přístupných zdrojů, ale z uzavření smlouvy mezi dvěma nebo více společnostmi se stejným nebo podobným předmětem činnosti a druhou formou, která se v současné době zdá jako nejproblematictější v oblasti hospodářských trestných činů, je že nemusí dojít ke vzniku škody, postačí pouze to, že je uzavřena smlouva na úkor jednoho nebo více subjektů.

Můžeme se zaměřit podrobněji na první formu, kdy je uzavřena smlouva mezi dvěma nebo

více společnostmi se stejným nebo podobným předmětem činnosti a jakýmkoliv způsobem znevýhodňuje jednu společnost vůči druhé. Nevýhodnost uzavřené smlouvy, například kupní, může spočívat ve skutečnosti, že jedna společnost byla takovouto smlouvou zbavena majetku, který ji sloužil k fungujícímu podnikání, a tím ji bylo znemožněno například uhrazovat své závazky, které před uzavřením smlouvy byla schopna uhrazovat. Nevýhodností může být i nízká smluvní cena, než za jakou mohl být majetek prodán, anebo prodej nesolventnímu kupujícímu s dlouhou dobou splatnosti. To má za následek, že společnost na jejích úkor byla smlouva uzavřena nemůže uhrazovat své závazky z prostředků získaných prodejem. Trestný čin může být naplněn i v případě uzavření nevýhodné smlouvy s třetím subjektem, bez ohledu na to, zda je společník ve společnosti činný, má však úmysl opatřit prospěch jedné ze stran. Trestný čin je tedy spáchán pokud je úmysl opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch. Prospěch může mít jakoukoliv podobu, materiální nebo nemateriální povahy, zpravidla se jedná o prospěch hospodářské povahy. Tuto skutečnost trestní odpovědnosti řešil Nejvyšší soud v roce 2000, kdy pachatel trestného činu byl v postavení osoby vystupující ve dvou podnikatelských společnostech se stejným předmětem podnikání. Kdy jako statutární orgán společnosti, jejím jménem, podepsal kupní smlouvu a jako jednatel, společník a později i zaměstnanec společnosti druhé dal pokyn k uzavření smlouvy. Výsledkem bylo, že část majetku v první společnosti se stala majetkem společnosti druhé. Tímto jednáním byly částečně naplněny objektivní stránky trestného činu, i když nemusí být prokázány následky trestného činu, tj. nevýhodnost smlouvy, protože pachatel musí jednat v úmyslu, opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch. K naplnění podstaty trestného činu postačí to, že prospěchu se nemusí dosáhnout, ale stačí pouze úmysl. V tomto případě je nevýhodnost uzavření kupní smlouvy pro jednu společnost již ta skutečnost, že společnost byla zbavena jediného reálně fungujícího majetku potřebného k podnikání, z něhož byla schopna uhrazovat své závazky, dále v nižší smluvní ceně, než za jakou mohl být majetek ve skutečnosti prodán a v neposlední řadě i to, že majetek byl prodán nesolventnímu kupujícímu, s dlouhou dobou splatnosti kupní ceny, takže prodávající společnost nemohla hradit své závazky ani z prostředků získaných prodejem.¹⁹

Je však nutno zdůraznit, že odpovědnost statutárního orgánu nemůže jít do nekonečna. Opakovaně se objevily snahy řešit odpovědnost zejména jednatelů společností s ručením omezeným na jejich osobním majetku za „neodpovědná obchodní rozhodnutí“. V oblasti

²⁰ Štenglová Ivana, Přehled Judikatury ve věcech obchodních společností

trestní odpovědnosti však jsou tyto kauzy opakovaně odkládány jako neshledání trestného činu, neboť nelze statutární orgány činit odpovědnými za „neobratnost v obchodní činnosti.“

V současné době se v hojné míře setkáváme i s výběrovými řízeními. Pro příklad si můžeme uvést výběrové řízení na dodávku stavebních prací a stavební společnost, kdy společník a jednatel této stavební společnosti, jež je vyhlášena vítězem výběrového řízení na dodávku stavebních prací, odstoupil a záměrně nepravdivě uvedl skutečnosti pro které odstupuje od realizace této dodávky. Uzavřel však se společností, která vyhlásila výběrové řízení, smlouvu o dodávce prací jako účastník sdružení podnikatelů, které se zabývá stejnou stavební činností. Toto vše uskutečnil proto, aby se mohl ve větší míře podílet na zisku z provedených prací. Pro informaci je nutno uvést, že sdružení osob dle občanského zákoníku nemá právní subjektivitu a není právnickou osobou. Fyzické osoby v takovém sdružení, pokud provozují podnikatelskou činnost, ale lze považovat pro účely trestního zákona za organizaci. Není podmínkou, aby pracovník, člen orgánu, společník, podnikatel účastník na podnikání dvou nebo více společností měl v těchto společnostech stejné postavení. V jedné může být členem statutárního orgánu a ve druhé osoba samostatně výdělečně činná. Není rovněž potřeba, aby společnosti měly stejnou právní formu. Jeden z těchto subjektů může být obchodní společností a druhý může být fyzická osoba, která provozuje svou činnost podle zvláštních předpisů a podle trestního zákona je považován za organizaci. Z uvedeného vyplývá, že zde dochází k trestnému činu zneužívání informací v obchodním styku. Společník, jednatel stavební společnosti a zároveň člen sdružení osob jednal s úmyslem opatřit sobě výhodu a prospěch, protože nepravdivě uvedl, že stavební společnost nemůže provádět tyto stavební práce, ačkoliv mohla a založil sdružení osob, ve kterém byl členem a pod tímto stavební práce provedl.²⁰

Typickým deliktním jednáním členů statutárních orgánů, jak bylo výše zmíněno, je i poškozování spotřebitele. Tohoto trestného činu se dopouští ten, kdo na cizím majetku způsobí škodu přesahující částku nejméně 5 tis. Kč, tím, že poškozuje spotřebitele především tak, že jej šidí na množství nebo hmotnosti zboží, či uvede na trh výrobky, práci nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady. Tento delikt se v současné době vyskytuje minimálně a policie České republiky se těmito případy nezbyvá často. Tohoto jednání se dopouštějí především obchodní společnosti na základě rozhodnutí statutárního orgánu. Často se nejedná

²¹ Štenglová Ivana, Přehled Judikatury ve věcech obchodních společností

o náhodný prodej vadného výrobku, který se vyskytne v sérii výrobků, které jsou bez vady, ale spíše o prodej zmetků.

Méně známým deliktem je porušení povinnosti v řízení o konkursu. Jedná se o jednání, které spočívá v tom, že člen statutárního orgánu obchodní společnosti po prohlášení konkursu maří nebo ztěžuje výkon funkce správce konkursní podstaty tím, že odmítá spolupracovat, zejména nechce vydat účetní a jiné doklady společnosti. V praxi postačí k zahájení trestného stíhání pouze uvedení statutárního orgánu, že doklady nemá z toho důvodu, že zůstaly v prostorách ke kterým nemá přístup nebo byly odneseny někým jiným. Můžeme si položit otázku zda může být člen statutárního orgánů obchodní společnosti trestně stíhán z nepředložení příslušných dokladů společnosti z důvodu jeho obavy, že by byl trestně stíhán. Ano může a stejně i tak může být trestně postihnut za nesplnění zákonné povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu. Jedná se o typický delikt, který je spáchán pouze statutárním orgánem, případně likvidátorem obchodní společnosti. Bohužel v současné době poměrně často dochází k případům, že statutární orgán nejenže nesplní povinnosti podat návrh na konkurs, ale dochází i k tomu, že individuálně se pokusí vyjednávat s jednotlivými věřiteli a hradit jim jejich pohledávky zcela nebo zčásti bez ohledu na zákonem dané pořadí na uspokojení. Touto cestou se pak statutární orgán dostává do nebezpečí trestného stíhání pro trestný čin zvýhodňování věřitele.

Od roku 2008 u nás vstoupil v platnost insolvenční zákon.²¹ Tento zákon nahradil již stávající zákon o konkursu a vyrovnání. Část ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání byla přejata do nového zákona, ale většina ustanovení byla přizpůsobena požadavkům Evropské Unie. Nově tento zákon řeší pojmy insolvence, úpadku a předlužení, upřesnil lhůty a zavedl nové pojmy jako jsou oddlužení a reorganizace. I tento zákon stanovuje povinnost dlužníka tedy právnickou nebo fyzickou osobu podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu co se o této skutečnosti dozvěděl. Vztahuje se i na právnickou osobu v likvidaci nebo na dlužníka, na kterého byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce. Tuto povinnost má i statutární orgán společnosti, likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci a zákonní zástupci dlužníka. V případě, že je těchto osob více a jsou oprávněny jednat jménem dlužníka samostatně, má tuto povinnost každá z těchto osob. Insolvenční návrh v tomto případě podávají jménem dlužníka. Pokud tato osoba nesplní svoji

²² zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon

povinnost a nepodá insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti. Dlužník, který v době trvání moratoria poruší své povinnosti stanovené tímto zákonem, odpovídá věřitelům za škodu nebo jinou újmu, kterou jim tím způsobí. Může se dopustit i trestného činu porušením povinnosti v insolvenčním řízení a to tak, že bude mařit a ztěžovat výkon funkce insolvenčního správce, a tím ohrozí účel insolvenčního řízení.

Trestného činu v insolvenčním řízení se může dopustit i ten, který

- věřiteli v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolvenčním řízení poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch
- věřiteli v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch
- nebo insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.

Oproti tomu je zde řešena i odpovědnost věřitele za škodu. V případě, kdy řízení o insolvenčním návrhu věřitele bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel proti insolvenčnímu navrhovateli právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. V případě zamítnutí insolvenčního návrhu má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel právo na náhradu škody nebo jiné újmy.

Dalším méně známým deliktním jednáním je porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Nejčastějším způsobem jsou ilegálně získané počítačové programy a produkce zvukově obrazových záznamů. Jedná-li se o užívání ilegálně získaných počítačových programů musí být prokázán úmysl trestného činu, tak jako v ostatních případech, a musí být prokázáno, že statutární orgán věděl o existenci ilegálně používaného programu v počítačích své společnosti a s tím úmyslem ho užíval. Postačí i ta skutečnost, že jejich užívání připustil nebo strpěl. Nejznámější oblastí, kde se využívá sdělování díla veřejnosti je v hotelích a restauracích neboť v těchto objektech se nejvíce provádí produkce zvukově obrazového záznamu a hudebních děl.²²

²³ zákon č. 140/1961 Sb. , trestní zákon, § 152

Porušování závazných pravidel hospodářského styku postihuje úmyslné a závažné porušení pravidel hospodářského styku, které jsou stanovené obecně závazným právním předpisem s tím úmyslem opatřit sobě nebo jinému neoprávněnou výhodu. Typickým příkladem je nekalosoutěžní jednání. Jedná se o jednání, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je přináší újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Jedním ze zvláštních typů nekalé soutěže je klamavé označování zboží a služeb, kdy bylo vyvoláno nebezpečí záměny, klamavá reklama, parazitování na pověsti, zlehčování, podplácení, porušování obchodního tajemství, ohrožování životního prostředí či dokonce ohrožování zdraví. Jako nekalou soutěž zahrnuje zákon tři typy jednání.

Jedná se o:

- užívání zvláštních označení výrobků nebo obchodních materiálů společnosti, která platí v zákaznických kruzích pro určitou společnost za příznačná
- napodobování cizích výrobků nebo jejich obalů
- užívání obchodního jména nebo zvláštního označení společnosti užívaných již po právu jiným soutěžitelem

Abychom mohli mluvit o záměně z hlediska nekalé soutěže, musí název, značka nebo obal být individuální, musí mít příslušnou míru rozlišovací způsobilosti. Právní prostředky ochrany v oblasti práva na ochranu proti nekalé soutěži jsou soukromoprávní a jedná především o:

- nárok na vydání bezdůvodného obohacení
- nárok na náhradu škody
- nárok na přiměřené zadostiučinění
- nárok na odstranění stavu, který jednáním nekalé soutěže vznikl
- nárok na zadržení se jednání nekalé soutěže
- a další různé nároky určovací.

Nejednou se v současné době setkáváme s právními spory z důvodu nekalé soutěže, kdy žalobce se domáhá ochrany proti neoprávněnému zásahu žalovaného do jeho práv z ochranných známek a ochrany hospodářské soutěže, anebo porušení obchodního tajemství. Žalobce se vždy domáhá finančního vyrovnání, zaplacením částky přiměřeného zadostiučinění a zaplacením náhrady škody. Ne vždy se v praxi setkáváme se souhlasným

názorem různých soudů. Například rozhodnutí nejvyššího soudu České republiky²³, které se ztotožnilo s rozhodnutím Krajského soudu v Brně, zrušilo rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a vrátilo případ zpět Vrchnímu soudu v Olomouci. Krajský soud rozhodl rozsudkem při přezkoumání, že případ soutěžitele naplňuje znaky nekalosoutěžního jednání, ale nakonec dospěl k závěru, že jednání žalovaného lze sice kvalifikovat jako jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže, ale že toto jednání není způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Oproti tomu Vrchní soud, který se konal po odvolání, dospěl k závěru, že jednání žalovaného bylo způsobilé přivodit újmu jak žalobci, tak spotřebitelům.²⁴

Nekalé obchodní praktiky můžeme rozdělit do dvou skupin, na klamavé obchodní praktiky a agresivní obchodní praktiky. Pokud budeme mluvit o klamavých obchodních praktikách musíme mluvit nejen o uvádění nepravdivých údajů, ale i o údajích, které jsou sami o sobě sice pravdivé, avšak vzhledem ke všem okolnostem a souvislostem můžou uvést spotřebitele v omyl. Klamavou obchodní praktikou může být i zamlčení podstatného údaje spotřebiteli anebo prezentace výrobku či služby způsobem, který může vést k záměně výrobků nebo služeb. Tuto skutečnost nám řeší přímo zákon o ochraně spotřebitele, novelizovaný v únoru roku 2008. V jeho příloze je uveden výčet celkem 24 nekalých obchodních praktik, kterými jsou zejména:

- neoprávněně používá značku jakosti nebo jiné obdobné označení,
- propaguje výrobek způsobem, který u spotřebitele může vyvolat dojem, že byl vyroben určitým výrobcem, ačkoliv tomu tak není,
- uvádí jako přednost nabídky práva, která vyplývají spotřebiteli přímo ze zákona,
- nepravdivě prohlašuje, že výrobek nebo poskytnutá služba může vyléčit nemoc, zdravotní poruchu nebo postižení,
- poskytuje nesprávné informace o tržních podmínkách nebo o možnosti opatřit si výrobek nebo službu, aby tak přiměl spotřebitele koupit si tento výrobek nebo nabízenou službu za méně výhodných podmínek, než jsou běžné tržní podmínky,
- propaguje ve sdělovacích prostředcích výrobky nebo služby způsobem, při němž si spotřebitel nemusí uvědomit, že se jedná o placenou reklamu výrobku nebo služby a další.

²⁴ Štenglová Ivana, Přehled judikatury ve věcech obchodních

²⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., Hlava V, Díl II a III, obchodní zákoník

Druhou obchodní praktikou je agresivní obchodní praktika. Jedná se o praktiku, která výrazně zhoršuje možnost svobodného rozhodnutí spotřebitele. Spotřebitel nemá dostatek informací a svoboda jeho rozhodnutí je výrazně omezena, zpravidla v souvislosti s obtěžováním, donucováním, nebo dokonce s použitím síly. I v tomto případě obsahuje zákon o ochraně spotřebitele přílohu agresivních obchodních praktik, kterými jsou například:

- vytváření klamného dojmu, že spotřebitel vyhrál nebo vyhraje, pokud bude jednat určitým způsobem, ačkoliv ve skutečnosti žádná taková výhra neexistuje nebo pro získání výhry nebo výhody musí spotřebitel vynaložit finanční prostředky nebo jiné výdaje,
- prostřednictvím reklamy přímo nabádá děti, aby si nabízené výrobky nebo služby koupily nebo aby k jejich koupi přesvědčily dospělou osobu a další.

Jednoznačným trestným činem je porušování povinnosti při správě cizího majetku. Na toto porušení povinnosti můžeme nahlížet dvěma pohledy. Prvním pohledem je úmyslné spáchání a druhým se jedná o vědomou nedbalost. Rozhodně se jedná o nejčastější případ trestních činů statutárních orgánů. Jedná se o tu skutečnost, že statutární orgán smluvně převzatou nebo zákonem uloženou povinnost spravovat a opatrovat cizí majetek, způsobí úmyslně jinému škodu anebo povinnost poruší z vědomé nedbalosti a tím způsobí jinému značnou škodu. Pokud jde o povinnost spravovat cizí majetek vychází tato povinnost v případě obchodních společností z obchodního zákona a ukládá statutárním orgánům vykonávat svou činnost s péčí řádného hospodáře. Mnoho členů statutárních orgánů a jednatelů se stále častěji domnívá, že v případě způsobení škody společností je prokázání skutečné odpovědnosti složité. Ne každý si uvědomí, že péči řádného hospodáře, v případě sporu, neprokazuje nevinu společnost, ale statutární orgán obchodní společnosti, který je z jejího porušení vinen. Z tohoto je patrný závěr. V případě viny statutárního orgánu je z porušení péče řádného hospodáře vinen sám tento orgán a je nucen prokázat, že péči řádného hospodáře neporušil a jednal s náležitou péčí. Dochází k obrácení důkazního břemene. Předmět sporu nemusí prokázat žalobce, ale obžalovaný. Jediným doporučením pro členy představenstva a jednatelů je uchovávat veškeré poklady, které vedou k obchodním rozhodnutím, nechávat si schvalovat významné obchodní záležitosti dozorčí radou, je-li zřízena, případně valnou hromadou anebo pokud se jedná o záležitosti mimo jejich rozsah odborných znalostí najímat si odborníky.²⁵

²⁶ Zákon č. 140/1961 Sb. , trestní zákon, § 255 A

Jako poslední případ trestních činů statutárních orgánů obchodních společností je nutné uvést obecné ohrožení. Jedná se především o obecné ohrožení z nedbalosti, kterého se může dopustit statutární orgán tím, že například dovolí provádění stavebních úprav v objektu své obchodní společnosti bez řádného stavebního povolení a tím dojde k narušení uvedeného objektu. Může se totiž stát, že stavební úpravy naruší objekt a dojde k úplnému nebo částečnému zřícení stavby a ke škodě velkého rozsahu. Naplní se tak znaky obecného ohrožení.

Dalším příkladem obecného ohrožení je nedodržování předpisů požární ochrany. Za jeho dodržování nese odpovědnost statutární orgán. Pokud nejsou dodržovány předpisy požární ochrany může být společnost postižena i několika tisícovou pokutou. V případě požáru je pak společnost postižena nejen na majetku, a pojišťovna může krátit plnění pokud nejsou dodrženy zákonné předpisy, ale i postihem podle trestního zákona což je obecné ohrožení.²⁶

4. Odpovědnost z pohledu zákoníku práce

Není vyloučeno, že statutární orgán společnosti nemůže být současně zaměstnancem, například ve funkci ředitele společnosti. Jeho odpovědnost za škodu ke společnosti se v tomto případě řídí ustanoveními zákoníku práce. Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli zásadně za škodu, kterou způsobil porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Důležité je upozornit, že se vyžaduje prokázání zavinění zaměstnance, které prokazuje zaměstnavatel. Odpovědnost z pohledu zákoníku práce dělíme podle několika hledisek.

- hledisko obecné odpovědnosti, kdy zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu kterou mu způsobil, tím, že porušil své povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti. Předpokladem vzniku této odpovědnosti je vznik škody na straně zaměstnavatele, zavinění zaměstnance, příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením právních povinností nebo porušení právních povinností ze strany zaměstnance například jednáním proti dobrým mravům. Může nastat situace, kdy za škodu odpovídá několik zaměstnanců dohromady. V tomto případě si hradí každý,

²⁷ zákon č. 140/1961 Sb. , trestní zákon, § 180

podle míry zavinění, poměrnou část škody. Jedná se o tzv. dělenou odpovědnost. Za škodu, která vyplývá z hospodářského rizika tj. ztráta vzniklá nepatrnou nepozorností či škoda způsobená při zkušebním provozu zaměstnanci neodpovídají. Výše náhrady způsobené zaměstnancem z nedbalosti je omezena zákonem. Celou náhradu škody může zaměstnavatel požadovat po zaměstnanci v případě, kdy škoda byla způsobena požitím návykových látek nebo v opilosti. Zaměstnavatel může požadovat i náhradu jiné škody například ušlého zisku v případě že prokáže úmyslné způsobení škody.

- hledisko odpovědnosti za ztrátu svěřených předmětů vzniká za předpokladu, že zaměstnavatel a zaměstnanec uzavřou písemně dohodu o převzetí svěřeného předmětu. Předpokladem odpovědnosti je v tomto případě vznik škody a zavinění zaměstnance, kdy tento se může zprostit, jestliže prokáže, že ztráta vznikla bez jeho zavinění. V opačném případě je povinen škodu nahradit v plné výši.
- hledisko odpovědnosti za nesplnění povinností k odvrácení škody nastává v okamžiku, kdy zaměstnanec vědomě nezakročil ani neupozornil na hrozící škodu, přestože mohl zabránit bezprostřednímu vzniku škody. I v tomto případě je výše náhrady omezena zákonem.
- hledisko odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat se vztahuje na hotovost, ceniny, zboží, zásoby materiálu a další. Zaměstnavatel a zaměstnanec musí v tomto případě uzavřít dohodu o hmotné odpovědnosti.

5. Odpovědnost za škodu a pojištění

Obecný vznik odpovědnosti za škodu nastává porušením právních povinností vyplývajících ze smlouvy nebo právního předpisu, příčinnou souvislostí mezi porušením povinnosti a vznikem škody, vznikem škody ze strany poškozeného nebo neexistencí okolností vylučující odpovědnost. Objektivní odpovědnost je uplatněna z hlediska obchodního zákoníku, ze kterého vyplývá, že statutární orgán je odpovědný za výsledek bez zřetele zavinění. Může být vyloučena jen v případě, pokud se prokáže, že porušení povinností

je způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost. Měli bychom zdůraznit, že břemeno dokazování nese strana, která škodu způsobila.

Jednou ze základních povinností člena statutárního orgánu, tj. člena představenstva, společníka a jednatele, je jednat s péčí řádného hospodáře. Protože toto není v zákoně blíže specifikováno, je zde téměř neomezený prostor pro možný vznik škody, jako je jakékoliv porušení povinností, zneužití důvěry při správě majetku, nedbalost, omyl, opomenutí a další. Finanční dopady takového jednání pak mohou být značné. Důkazní břemeno v případě vzneseného obvinění leží na členech orgánu společnosti. Dochází tak k obrácení důkazního břemene, kdy předmět sporu nemusí prokázat žalobce, nýbrž žalovaný. V této souvislosti můžeme pouze doporučit statutárnímu orgánu, aby archivoval veškeré podklady, které vedly k samotnému obchodnímu rozhodnutí. Aby si nechával schvalovat významné obchodní záležitosti dozorčí radou, v případě, že je zřízena, anebo valnou hromadou. Pro záležitosti, které jsou mimo rozsah jeho odborné znalosti najímat odborníky.

Společnost se nemůže předem vzdát náhrady za porušení povinností statutárním orgánem ani rozhodnutím valné hromady neboť statutární orgán odpovídá za škodu nejen neomezeně, ale i neomezitelně. Toto obchodní zákoník přímo vylučuje.

Odpovědnost managementu dělíme na

- a) neomezenou, kdy statutární orgán ručí celým svým majetkem a budoucími příjmy
- b) objektivní, kdy vzniká odpovědnost za výsledek bez ohledu na zavinění
- c) solidární, kdy členové managementu ručí za rozhodnutí společně a nerozdílně

A jak už bylo zmíněno zákonem stanovená osobní odpovědnost je jedním z nejvýznamnějších rizik, kterým jsou vystaveni vrcholoví manažeři vykonávající funkce v orgánech společnosti. Jednatelé společnosti s ručením omezeným, členové dozorčí rady, členové představenstva akciových společností, ale i statutárních orgánů ostatních obchodních společností odpovídají celým svým majetkem za škodu, kterou způsobí společnosti porušením svých zákonných nebo smluvně stanovených povinností.

Minimalizovat rizika a chránit společnost a její management můžeme uzavřením pojištění.

Pojištění odpovědnosti za škodu je pojištění, které zabezpečuje pojištěnému subjektu právo, aby za něho pojišťovna uhradila škodu způsobenou jinému v souvislosti s jeho činností nebo vztahem uvedeným v pojistné smlouvě. Hradí se jak věcná škoda, tak i škoda na zdraví. K základnímu pojištění obecné odpovědnosti je možné sjednat i různá dodatková pojištění jako například:

- Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem – pojištění se vztahuje na odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem, který byl uveden do provozu. Za vadný výrobek se považuje i vadně provedená práce.
- Pojištění odpovědnosti za věci převzaté – jedná se o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou na movité věci, kterou pojištěný převzal za účelem provedení objednané činnosti.
- Pojištění odpovědnosti za věci užívané – jedná se o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou na movité věci, kterou pojištěný oprávněně užívá.
- Pojištění odpovědnosti za věci zaměstnanců – jedná se o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou na věcech zaměstnanců, které si zaměstnanci běžně nosí do zaměstnání a jsou uloženy na místě k tomu určeném.
- Pojištění odpovědnosti za finanční škodu – jedná se o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou třetí osobě na ušlém zisku a jinak než na zdraví, životě a věci.
- Pojištění odpovědnosti – náklady zdravotních pojišťoven – jedná se o pojištění náhrady oprávněných nákladů léčení vynaložených zdravotní pojišťovnou na zdravotní péči poskytovanou ve prospěch zaměstnance pojištěného, který utrpěl tělesnou újmu v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.
- Pojištění profesní odpovědnosti – do této kategorie spadají všichni, kterým povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu nařizuje zákon. Tato povinnost se týká vybraných okruhů povolání. Jedná se například o advokáty, daňové poradce, soudní znalce, architekty nebo exekutory.

- Pojištění odpovědnosti za škody způsobené statutárním orgánem - pojištění je určeno ke krytí škod vzniklých následkem jednání člena představenstva, dozorčí rady nebo jednatele.

V České republice nabízí dobrovolné pojištění odpovědnosti statutárních orgánů řada pojišťovacích agentur. Pojištěný má nárok to, aby pojišťovna dle sjednaných pojistných podmínek nahradila vzniklou škodu. Příkladem může být pojištění D&O což je anglická zkratka pro „Directors and Officers Liability“, v českém překladu „Odpovědnost ředitelů a funkcionářů“. V praxi českých pojišťoven se objevuje termín „Pojištění odpovědnosti manažerů“. V angloamerické právní oblasti zahrnuje tento termín pojem odpovědnost všech osob, které mají v dané společnosti řídící a kontrolní pravomoci. Právě toto pojištění je přímou ochranou pro manažery a současně nepřímou ochranou pro společnost. Jedná se o pojištění, které zpravidla kryje nejen vzniklou škodu, ale i související náklady, například právní zastoupení, které mohou být někdy velmi vysoké, dále náklady na šetření, náklady na očištění dobrého jména a další. Neměli bychom zapomenout dodat, že pojištění nekryje škodu způsobenou statutárním orgánem úmyslně. Naopak, statutární orgán bude povinen v případě úmyslného zavinění nejen škodu nahradit, ale jeho jednání může vést k naplnění skutkové podstaty trestného činu, kterými jsou poškozování a zvyhodňování věřitele, zpronevěra, porušení povinností při správě cizího majetku a další. Velmi složité je prokázat úmyslné jednání statutárního orgánu. Na paměti bychom měli mít i to, že právní řád České republiky neupravuje trestní odpovědnost právnických osob. Trestně odpovědný je právě statutární orgán.²⁷ Je však nutno zdůraznit, že je především velmi důkladně prostudovat pojistné podmínky v části týkající se výluk z pojištění, protože většina pojišťoven má řadu možností v této části zprostit se povinností plnění.

Příklady, kdy statutární orgán obchodních společností je při svém jednání odpovědný za škodu a na tuto odpovědnost se může pojistit jsou:

- při investicích s nepříznivým finančním výsledkem pro společnost
- při porušení povinnosti mlčenlivosti
- při nesprávném či neprůkazném vedení účetnictví společnosti
- při poškození dobrého jména společnosti

²⁸ www.predstavenstvo.cz

- při porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře
- při porušení zákazu konkurence
- při uložení pokuty či penále společnosti v případě chybných rozhodnutí v oblasti ochrany spotřebitele, hospodářské soutěže nebo jiné veřejnoprávní regulace
- při porušení povinnosti jednat v souladu se zájmy společnosti
- při porušení povinnosti vyplývajících ze smlouvy o výkonu funkce
- úkony v bankovním a obchodním styku
- neplatné ukončení pracovního poměru
- změny struktury společnosti a změny základního kapitálu
- nesvolání valné hromady

Neměli bychom zapomenout uvést vůči komu nesou členové statutárního orgánu odpovědnost. Jsou to především:

- společnosti
- věřitelé
- zaměstnanci
- stát
- akcionáři u akciových společnostech a společníci u společností s ručením omezeným
- a v neposlední řadě vůči ostatním třetím osobám.

Jako příklad si můžeme uvést podmínky a plnění jedné z několika pojišťoven v České republice. V případě, kdy statutární orgán si bude chtít uzavřít pojištění odpovědnosti manažerů musí vyplnit dotazník. U pojišťovací společnosti CHARITS EUROPE S.A.²⁸, která má již předem sestavený dotazník, ostatně tak je to i u ostatních pojišťovacích společností, se dotazuje na základní údaje o společnosti. Jméno společnosti, adresu, odpovědného zástupce, identifikační číslo, datum zahájení působení společnosti, hlavní činnost společnosti a zplnomocněného makléře. Dalšími informacemi, které požadují jsou zda společnost má zahraničního vlastníka, aktivity nebo dceřiné společnosti v USA či v Kanadě, zda-li v současné době proti současnému či minulému členu orgánu společnosti nebo některé z jejich dceřinných společností je vedeno soudní řízení ve věci nároku na škody z titulu porušení povinností při výkonu funkce. Nezbytné je uvedení informací z oblasti účetnictví.

²⁹ www.chartispojisteni.com

Hospodářský výsledek společnosti za poslední tři roky, celková aktiva společnosti a počet zaměstnanců. K dotazníku je třeba dodat i výroční zprávu společnosti, rozvahu, výsledovku a cash flow za poslední dva roky a další informaci, které by mohli ovlivnit výši pojištění.

Pojistné plnění dané pojišťovny je v rozsahu náhrady škody, nákladů právního zastoupení, nákladů šetření, občanskoprávních pokut a penále, nákladů na očištění dobrého jména, které by vnikly v důsledku nároku, který je v průběhu pojistné doby nebo v průběhu lhůty pro zjištění a oznámení nároků uplatněn společností, akcionářem nebo společníkem, správcem konkursní podstaty nebo jiným insolvenčním správcem, či věřitelem v souvislosti se zákonným ručením manažerů v případě úpadku společnosti a v neposlední řadě i orgánem veřejné správy. Oproti tomu pojistné plnění není poskytnuto z jakéhokoli řízení, které bylo zahájeno před datem podpisu pojištění nebo k tomuto datu probíhá, anebo je odvozen od stejných nebo v zásadě stejných skutečností, jaké jsou tvrzeny u takového předchozího či trvajících řízení nebo nároku. Dalším důvodem, kdy není poskytnuto plnění pokud je prokázán jakýkoliv prospěchu nebo výhody, na kterou neměl pojištěný právní nárok. Pokud je prokázán trestný čin nebo jiné úmyslné jednání či vědomé porušení právních předpisů a dalších skutečností jako je například škoda na zdraví nebo věcná škoda, která vyplývá z nemoci, smrti nebo jiné škody na zdraví jakékoliv osoby nebo ze ztráty, poškození, zničení hmotného majetku nebo nemožnosti jej užívat. Můžeme tedy shrnout, že pojištění se vztahuje pouze na nároky, které byly proti pojištěné osobě poprvé vzneseny během pojistné doby nebo lhůty pro zjištění a oznámení nároků. Pojištěná osoba je povinna o pojistné události písemně informovat pojišťovnu neprodleně poté, co byl vůči ní nárok uplatněn. Pojišťovna je oprávněna požadovat písemnou informaci od pojištěného v případě, kdy v průběhu pojistné doby se pojištěná osoba dozví o okolnostech, u nichž lze důvodně očekávat, že budou příčinou nároku s vysvětlením důvodů včetně uvedení dotčených osob.

Při rozhodování o uzavření pojistné smlouvy a podmínkách, za kterých bude pojištění poskytnuto, vychází pojistitel z informací uvedených v dotazníku, který tvoří nedílnou součást pojistné smlouvy. Pojištění se sjednává na pojistnou dobu uvedenou v pojistné smlouvě a končí ke konci pojistné doby, případně prodloužené pojistné doby. Pojistník dále zajistí, aby ho pojištěné osoby a dceřiné společnosti zmocnily jednat jejich jménem při výkonu práv a povinností vyplývajících z pojistné smlouvy. Postoupit práva vyplývající z pojistné smlouvy lze jen s písemným souhlasem pojistitele. Měli bychom mít na paměti, při uzavírání pojistné

smlouvy, že pojištění na základě těchto pojistných podmínek se vztahuje pouze na porušení povinností, ke kterým došlo před tím, než nastaly právní účinky uskutečněné transakce. Například pokud v průběhu pojistné doby pojistník nebo jakákoli dceřiná společnost uskuteční veřejnou nebo soukromou nabídku svých cenných papírů podle jakéhokoli právního řádu nebo dojde k přijetí cenných papírů na oficiálním trhu s cennými papíry anebo začnou být cenné papíry na oficiálním trhu obchodovány, musí pojistník poskytnout pojistiteli prospekt nebo jiný doprovodný dokument vyhotovený k takové nabídce ihned, jakmile bude taková informace veřejně dostupná. V tom případě má pojistitel právo navrhnout pojištěnému platbu dodatečného pojistného nebo jiné změny podmínek tohoto pojištění, který může i nemusí souhlasit, neboť se zvyšuje riziko. V případě, že pojištěný souhlasí se změnami, bude se pojištění vztahovat i na porušení povinností, které nastaly i před právními účinky dané transakce. Ostatní povinnosti, vyplývající ze smlouvy, například platnost či účinnost se řídí právním řádem České republiky, zejména zákonem o pojistné smlouvě. Pojistné podmínky dále definují a vysvětlují pojmy jakými jsou dceřiná společnost, dotazník, lhůta pro zjištění a oznámení nároků, limit pojistného plnění, pojištěnou osobu což znamená manažera, zakladatele společnosti, zaměstnance či manžela nebo manželku. Pojištěnou osobou v této souvislosti není auditor, správce konkursní podstaty nebo jiný insolvenční správce, likvidátor a věřitelé a osoby v podobném postavení, kteří nebyli zaměstnání společností. Dále je uveden výklad slova škoda, škodliviny, transakce, společnost a dalších.

Společnost vstupuje do právních vztahů samostatně a to buď prostřednictvím statutárního orgánu, nebo prostřednictvím zástupce, kterým je zejména prokurista. Prokura je zvláštní plná moc, specificky upravená obchodním zákoníkem. Rozsah plné moci je tedy dán zákonem. Podnikatel zmocňuje prokuru ke všem právním úkonům, které souvisejí s provozem společnosti. Společnost nemůže vůči třetím osobám zúžit oprávnění prokuristy. Pokud prokurista překročí pokyny podnikatele, uzavře například smlouvu s třetí osobou a neměl k tomuto oprávnění nemá toto na platnosti smlouvy žádný vliv. Nevylučuje se odpovědnost prokuristy za škodu, která mohla daným jednáním společnosti vzniknout. Můžeme říci, že postavení prokuristy a statutárního orgánu z hlediska náhrady způsobené škody není odlišné. Prokurista odpovídá za škodu třetím osobám, vůči kterým je úkon směřován, ale i společnosti. Zásadní rozdíl v odpovědnosti není v odpovědnosti za škodu. Jednání prokuristy, který překročil svá oprávnění nebude zavazovat společnost v případě, že podnikatel oznámí svůj nesouhlas osobě, se kterou prokurista jednal hned poté co se o překročení dozvěděl. Oproti

tomu jednání jednatele zavazuje společnost vždy. V případě, že společnost neschválí jednání prokuristy, může třetí osoba požadovat splnění závazku a požadovat náhradu škody na prokuristovi.

6. Rozdíly odpovědnosti mezi Evropskými zeměmi

Rozsah odpovědnosti členů statutárních orgánů ve státech Evropy se v posledních letech rozšířil z důvodu různých skandálů obchodních společností. Nejznámějším příkladem může být přinucení členů statutárních orgánů k podepisování prohlášení, kde potvrzují pravdivost účetní závěrky a činí je osobně odpovědnými za podávání nesprávných informací. Můžeme říct, že odpovědnost je definována, například v rámci zemí Evropské Unie, třemi způsoby:

- evropské firemní právo, které chrání práva menšinových akcionářů, řídí zveřejňování pravidel, vymezí odpovědnost statutárního orgánu za špatné hospodaření a řídí praxi v oblasti správy společnosti
- firemní právo se vztahuje na problémy, jako je nedovolené užívání vnitřních informací, průhlednost a průkaznost účetní závěrky
- zaměstnanecké právo, bezpečnost a zdraví, ochrana spotřebitele a ovládnutí i v jiných oblastech, jako je například životní prostředí. Rovněž toto slouží k vymezení odpovědnosti členů statutárních orgánů společnosti.

V dřívějších letech nebylo firemní právo ve státech Evropy příliš dodržováno. Práva malých akcionářů byla ignorována, vlastnické struktury byly neprůhledné a většinoví vlastníci často bránili snaze monitorovat chování představenstva. Převážná většina špatně spravovaných společností se raději nechala odstranit ze seznamu společností na veřejných burzách, než aby čelila občanskoprávním a trestněprávním postihům stanoveným zákonnou úpravou vztahující se na správu společnosti. V současné době řeší společnosti danou situaci přijetím dobrovolných kodexu etického chování.

V roce 2003 přijala Evropská komise plán opatření, který nazvala „Modernizace firemního

práva a posilování správy společností“. Mělo za následek vydání celé řady předpisů-direktiv, které nepřímo, ale i přímo rozšiřovaly osobní odpovědnost členů statutárních orgánů společností. Mezi nejvýznamnějšími direktivy patří:

- o nedovoleném užívání vnitřních informací firmy a manipulaci trhu
- direktiva o tom, že při veřejné nabídce cenných papírů nebo tehdy, jsou-li cenné papíry přijaty k obchodování, má být publikován prospekt, což vystavuje ty, kdo jsou za prospekty odpovědní, administrativním a občansko právním sankcím, v případě, že nejsou prospekty úplné a správné
- o harmonii požadavků na průhlednost s ohledem na informace o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Tento předpis vyžaduje od odpovědných osob potvrzení, že každá výroční nebo půlroční zpráva je sestavena dle jejich nejlepšího svědomí a vědomí, že je zde uveden přesný popis finanční situace a výkonnost společnosti, vývoje a rizika. Dalo by se shrnout, že tato direktiva vystavuje vlastně celé představenstvo občanskoprávní a administrativní odpovědnosti, v případě, že jsou tyto považovány za zavádějící.
- k ochraně práv menšinových akcionářů, získávání nezbytných informací, klást otázky, navrhopat řešení a hlasovat v nepřítomnosti nebo elektronicky
- zveřejňování pravidel správy společností a jejich uplatnění

V rámci dobrovolné správy se rozšířily i kodexy chování. V dubnu roku 2004 dokončila Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj aktualizaci nesmírně vlivných Zásad správy společností. Česká republika, ale i Maďarsko, Slovensko a Polsko jsou členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Všechny tyto země zavedly kodexy správy společností založené na těchto Zásadách. Kodexy nemají takový vliv na odpovědnost členů statutárních orgánů z důvodu, že jsou dobrovolné, nemají kontrolní mechanismy. Nejnáročnější kodexy vyvíjejí na společnosti tlak, aby ukázaly a vysvětlily důvody selhání při dodržování jejich opatření. Opatření by měla dva významné právní dopady:

- firemní právo vyžaduje, aby členové statutárních orgánů jednali uvážlivě, jako kompetentní obchodníci a zachovávali rovný přístup ke všem akcionářům. Kodexy mají všeobecný charakter a vysílají signály o významu takového očekávání ve větší míře než legislativní dokumenty. Soudy je mohou užívat při hodnocení toho, co je v případě statutárního orgánu přiměřeným jednáním.

- Evropská komise se snaží podporovat sbližování evropských dobrovolných kodexů a snaží se, aby členské státy přijaly jeden kodex, který by byl povinný pro všechny společnosti.

V Evropské unii jsou družstva upravena komunitárním právem. Toto právo zvýhodňuje družstva zapojená do zahraničních aktivit. Družstvo je zde charakterizováno jako právnická osoba s právní subjektivitou a s možností vrácení složeného vkladu. Je zakládáno nejméně pěti členy, v případě právnických osob postačí dvě, s registrací v různých státech. Základní kapitál je minimálně 100 tis. EURO, případně může být složeno ve stejné hodnotě v měně daného státu. Základní kapitál může být zvyšován nebo snižován i bez změny stanov. Družstvo může nabízet tzv. investorské podíly k upisování, tyto však neopravňují jejich vlastníky k hlasování v družstvu.

Pro srovnání můžeme uvést rozdíly odpovědnosti statutárních orgánů v České republice a v republice Černá Hora, která v současné době žádá o přijetí do Evropské Unie. Tak jako u nás existuje v Černé Hoře obchodní zákoník, jehož účinnost je od roku 2002, způsoby provádění hospodářských činností a jejich registrace, ekonomické činnosti prováděné společnostmi a podnikateli, formy provádění hospodářských činností, které jsou registrovány v souladu s tímto zákonem, a další práva a povinnosti nutné k řádné vedení společnosti.

Formy společností v republice Černá Hora:

- podnikatel
- partner se zkratkou „OD“
- komanditní společnost se zkratkou „KD“
- akciová společnost se zkratkou „AD“
- společnost s ručením omezeným se zkratkou „LLD“
- organizační složka se zkratkou „D.O.O“.

Tyto formy se příliš neliší od našich forem společností. Podnikají a vykonávají zde hospodářskou činnost fyzické i právnické osoby s právní subjektivitou či nikoli. Akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným nabývají právní subjektivitu dnem registrace v obchodním rejstříku.

Akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným nabývají právní subjektivitu k datu registrace.

a) Podnikatel

Podnikatel je fyzická osoba provozující obchodní činnost za účelem zisku a činnost není prováděna na účet jiné osoby. Podnikatel je odpovědný za všechny povinnosti týkající se hospodářské činnosti. Odpovídá celým svým majetkem.

Pokud fyzická osoba chce zahájit podnikání nebo neprovádí činnost pod svým, ale pod jiným jménem nebo názvem, je povinen tuto skutečnost nahlásit a registrovat v souladu s ustanovením daného zákona. Registrace je prováděna v místním registru formou přihlášky nebo zápisu prohlášení. Po tomto přihlášení je podnikateli vydáno osvědčení o registraci.

b) Partner

Tato forma podnikání mi velice připomíná Sdružení fyzických nebo právnických osob v České republice. Partnerství v Černé hoře je definováno jako vztah mezi osobami, které vykonávají činnost za účelem zisku. Partnerství nastává ze zákona a má neomezenou solidární odpovědnost. Partnerem může být fyzická i právnická osoba.

Partnerství se registruje u místního registru podáním přihlášky. Jeho existence není podmíněna registrací. Žádost o zápis obsahuje

- název partnerství
- jména partnerů
- adresy partnerů
- osobní identifikační číslo
- eventuelně se přikládá dohoda o partnerství

Partnera nelze vyloučit z partnerství většinou hlasů ostatních partnerů, pokud to není stanoveno dohodou. Jestliže partnerství, uzavřené na dobu určitou, pokračuje v činnosti uplynutím jeho doby, zůstávají práva a povinnosti partnerů zachována. Partneři jsou povinni poskytnout veškeré informace o všech otázkách týkajících se partnerství ostatním členům partnerství. Člen partnerství musí předat veškeré příjmy z partnerství ostatním členům.

V případě, že partner, bez souhlasu ostatních partnerů, provádí činnost, která je stejná nebo podobná s činností partnerství, je povinen předat partnerství celkový zisk.

Každý partner je společně a nerozdílně odpovědný za závazky v partnerství za období, kdy byl jeho členem. Právníkové činnosti nebo činnosti související s podnikáním, prováděné jménem partnerství, zavazují partnerství i jejich členy. Osoba, která vstoupí do partnerství není odpovědná za stávající závazky a za závazky vzniklé před vstupem do partnerství. Členům, kteří opustili partnerství nekončí odpovědnost za závazky, které nastaly před jeho odchodem. V případě, že opustí partnerství lze jej zbavit všech stávajících závazků jen v případě uzavřené dohody mezi ním a ostatními členy.

Ukončení partnerství nastává v případech

- smrtí nebo úpadkem kteréhokoliv člena
- usnesením ostatních členů
- nástupem nějaké skutečnosti, které činí nezákonné jeho pokračování v činnosti nebo znemožňuje, aby členové v činnosti pokračovali
- v případě, že je partnerství na dobu určitou, uplynutím doby platnosti
- v případě, že je partnerství založeno za účelem splnění nějakého úkolu, splněním úkolu
- pokud je partnerství uzavřeno na dobu neurčitou, podáním oznámení ze strany jednoho člena ostatním členům
- Obchodní soud rozhodne o ukončení partnerství na základě žádosti kteréhokoliv člena

c) Komanditní společnost

Obchodní zákoník definuje komanditní společnost jako společnost jedné nebo více osob, které se nazývají komplementáři a jedné nebo více osob, které se nazývají komanditoři a kolektivně se nazývají společnost.

Komplementáři jsou neomezeně odpovědní za veškeré závazky společnosti. Oproti tomu komanditoři jsou odpovědní za závazky do výše jejich vkladu. Vklad komanditora může být

v penězích, věcech nebo v právech, které jsou oceněny. Komplementář se při zvolení ohlašuje na obchodní rejstřík. Jeho platnost funkce počíná běžet ohlášením.

Během chodu společnosti může komanditor, přímo či nepřímo, snížit nebo získat zpět jakoukoliv část svého vkladu. V tom případě, ale odpovídá za závazky do výše vkladu, který dal při založení nebo přistoupení do společnosti.

Komplementář a komanditor může být fyzická nebo právnická osoba. Komanditní společnosti se zakládá zakladatelskou smlouvou nebo ohlášením. V případě změny údajů jsou povinni tuto skutečnost ohlásit do 7 dnů.

d) Akciová společnost

Akciové společnosti jsou společnosti fyzických a právnických osob, které se zakládají za účelem zajištění obchodní činnosti. Její kapitál je rozdělen na akcie. Odpovídá za své závazky celým svým základním kapitálem. Akcionáři nejsou svým kapitálem odpovědni za závazky akciové společnosti.

Akciové společnosti jsou uzavírány na dobu určitou nebo neurčitou. Minimální základní kapitál je 25 tis. EUR. Zakladatelé jsou povinni splatit základní kapitál minimálně ve výši 25 tis. EUR v penězích. Členové jsou fyzické nebo právnické osoby, které uzavřou smlouvu o založení akciové společnosti v souladu se zákonem. Zakladateli mohou být nejen občané České republiky, ale i osoby zahraniční, fyzické nebo právnické osoby. Uzavřením smlouvy se stávají akcionáři. Akciovou společnost mohou založit nejméně dva zakladatelé. Stanovami se upravuje činnost, práva a povinnosti společnosti, jakým je např. používání razítka společnosti. Postup a využití razítka v určitých oblastech v podnikání je v České republice velice důležité.

Postup při založení akciové společnosti, jak bylo již zmíněno, začíná podpisem zakladatelské smlouvy, dále schválením stanov a usnesením o zakladatelské emisi akcií od komise pro cenné papíry a jejich hodnotě. V poslední řadě je proces registrace. Zakládající Valná hromada vybírá orgány řízení společnosti tj. stejně jako v České republice – představenstvo a dozorčí radu. Za smlouvy a náklady, které vznikly se zakládající valnou hromadou jsou odpovědni zakladatelé akciové společnosti. Zakladatelé jsou odpovědni i za závazky vzniklé do doby registrace.

Akciová společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku, kde se zapisují základní informace :

- název akciové společnosti
- právní forma tj. akciová společnost
- sídlo
- identifikační číslo
- zakladatelé společnosti
- členy představenstva a dozorčí rady společnosti
- základní kapitál společnosti a další.

I akcionáři mají svá práva a povinnosti. Akcionář je fyzická nebo právnická osoba, která je vlastníkem nejméně 1 akcie. Každý akcionář má taková práva, které mu dává akcie kterou vlastní. Nemají jiné závazky vůči společnosti, mimo závazků zaplatit dle stanoveného způsobu cenu svých akcií, které upsaly. Rozhodnutí valné hromady nezavazuje všechny nebo pouze některé akcionáře, aby dali dodatečně vklady pokud není přijato jednohlasně. V případě, že je zjištěno, že došlo k nesprávnosti v řízení nebo činnosti společnosti, má společnost právo žalovat odpovědnou osobu u obchodního soudu a ne její akcionáře. Akcionář je účastníkem na zisku formou dividend, ale jen v případě, že se dividendy rozdělí nebo existuje rozhodnutí o jejich rozdělení. Akcionáři mají dále právo prodat nebo darovat všechny nebo část svých akcií. Vykánávají i další práva v souladu se stanovami. Pokud akcionář vlastní 10% a více akcií společnosti má právo jmenovat představitele, který bude kontrolovat činnost a účetnictví společnosti. Na valné hromadě nemá akcionář právo hlasovat o věcech, ve kterých je přímo zainteresován.

Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která má výhradní právo. Její povinnosti a práva jsou:

- změna a doplnění stanov
- jmenování členů představenstva
- odsouhlasení auditora
- schvaluje odměny statutárního orgánu
- rozhoduje o rozdělení zisku
- snižuje a zvyšuje základní kapitál společnosti
- vyměňuje akcie

- rozhoduje o dobrovolné likvidaci společnosti
- podává návrh na konkurz
- rozhoduje o nepeněžitém ocenění vkladu
- schvaluje smlouvy na koupi majetku
- rozhoduje o otázkách souvisejících s činností společnosti
- v poslední řadě je její povinností se sejit nejméně jednou ročně.

e) Společnost s ručením omezeným

Zakladateli společnosti s ručením omezeným jsou fyzické a právnické osoby, které vkládají peněžitý nebo nepeněžitý vklad. Společnost zakládá nejméně jedna osoba. Maximální počet společníků je ze zákona stanoven na třicet. Oproti tomu obchodní zákoník v České republice stanovuje maximální počet společníků na padesát.

Společnost je založena zakladateli společenskou smlouvou nebo zápisem o založení. Obchodní zákon připouští i další možné akty, jakými lze společnost založit. Při registraci se zapisují do obchodního rejstříku a vzniká tím společníkům povinnost uložit na tento rejstřík potřebné listiny, kterými jsou zejména:

- zakladatelská listina a stanovy
- seznam zakladatelů
- jména jednatelů společnosti a členů odborů ředitele, pokud jsou jmenováni
- údaje o jejich členství v jiných společnostech a odborech ředitele a případně další funkce, které provozují v jiných společnostech v České republice nebo v zahraničí a další.

V případě jakékoliv změny např. změna stanov, je statutární orgán společnosti nechat zapsat tuto změnu do obchodního rejstříku.

Zakladatelé společnosti jsou povinni splatit základní kapitál, který nemůže být menší než 1 EUR na jednoho společníka. Základní kapitál může být tvořen nejen z vkladů zakládajících členů, ale i od osob, které jsou známy nejméně jednomu zakladateli, a které jsou osobě pozvány zakladatelem, aby vložili kapitál do společnosti a tím se staly dalšími společníky. Jednoduše řečeno se dalšími společníky mohou stát pouze osoby, které zná jeden ze zakladatelů. Povinností společníků je tyto nové členy zapsat do obchodního rejstříku.

Důležitou listinou ve společnosti jsou stanovy, které určují práva a povinnosti společníků.

Stanovami se může omezit převod podílu, dále zastupování společnosti může být kolektivní nebo jednotlivcem.

Za další důležitou skutečností, která vyplývá přímo ze zákona, je že společnost nemá právo vydat veřejnou nabídku na úpis svých podílů.

f) Organizační složka

Organizační složka je vlastně pobočka společnosti, která je registrována v zahraničí, ale její činnost je směřována na území Černé Hory. Tato pobočka se řídí platnými zákony v dané zemi.

Při založení organizační složky je statutární orgán povinen ze zákona zaregistrovat do 30-ti dnů tyto údaje:

- název organizační složky pokud je jiný od názvu zahraniční společnosti
- adresu organizační složky
- předmět činnosti organizační složky
- jména a adresy osob, které jsou oprávněny jednat vůči třetím osobám
- jména a adresy osob s bydlištěm v Černé Hoře oprávněným zastupovat společnost v právních záležitostech
- název a právní formu zahraniční společnosti
- ověřenou kopii, včetně ověřeného soudního překladu stanov zahraniční společnosti
- ověřenou kopii o registraci zahraniční společnosti
- rozvahu za poslední období zahraniční společnosti.

V případě provádění jakékoliv změny je statutární orgán povinen do 20-ti dnů tuto skutečnost zapsat do obchodního rejstříku.

Při bližším seznámení s obchodním zákonem v Černé Hoře můžeme konstatovat, že popis společností, které tam existují, jejich práva a povinnosti jsou v mnohém podobné jako je to v České republice. Jejich založení, registrace a činnost společností se provádí dle stejných regulí. Tato skutečnost je zřejmě způsobena tím, že Černá Hora žádá o přijetí do Evropské Unie. Z tohoto titulu se začínají zákony harmonizovat se zákony Evropské Unie. Až na malé nedostatky, které Černá Hora novelizuje, jsou této legislativě přizpůsobovány.³⁰

³⁰ Zákon o Podnicích a společnostech Republiky Černá Hora č. 01-265/2

Závěr

V této práci jsou popsána práva a povinnosti statutárního orgánů různých typů společností, které u nás existují. Zmíněn je i pohled odpovědnosti z hlediska trestného zákona, zákoníku práce, obchodního zákona, případně občanského zákona. Dále problémy, se kterými se může statutární orgán setkat v případě špatného smluvního vztahu. Někdy tyto problémy vznikají z důvodu neznalosti platných zákonů, proto je velmi důležité se informovat v daných skutečnostech. Jednou z ochrany může být i správné pojištění odpovědnosti, které v naší společnosti není ještě zažitým způsobem. Při kontaktování pojišťoven jsem se setkala s velice dobrým ohlasem pojišťovacích agentur a byla jsem informována, že pojištění využívá jen velmi málo společností a poptávka jen pomalu narůstá. Měli bychom se držet hesla „neznalost zákona neomlouvá“ a raději se lépe zasvětit do skutečností, které chceme provozovat.

Bibliografie

Zákony

1. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání
2. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
3. Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
4. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
5. Zákon o Podnicích a společnostech Republiky Černá Hora č. 01-265/2

Tištěná monografie

1. Dvořák Tomáš, Osobní obchodní společnosti
2. Janák Antonín, Holá Veronika a kolektiv autorů
3. Štenglová Ivana, Přehled Judikatury ve věcech obchodních společností

Elektronická monografie, webová sídla, databáze a počítačový program

1. www.chartispojisteni.com
2. www.představenstvo.cz